

TÜRK EDEBİYATININ ÖRNEKLERİ KISITLI NAZIM ŞEKLİ: ŞEYH GÂLİB'İN TARDİYELEERİ

ÖZET

Tardiye, çok bentli bir şekil olan musammatın beş mısralık bentlerden oluşan türüdür. Musammat, Arapçada kelime olarak inci dizilen iplik anlamına gelmektedir. Beş mısralık bentlerden oluşan tardiye tard u rekb olarak da adlandırılmaktadır. Bir çeşit muhammes olan tardiyeenin muhammesten ayrılan bazı farkları bulunmaktadır. Bu ayrılık şekil ve konu bakımından söz konusudur. Tardiyei muhammesten ayıran birinci özellik, muhammes aruz kalıplarının tamamıyla yazılabilmektedir. Buna karşılık, tardiye sadece *mef û lû / me fâ i lûn / fe û lûn* kalıbıyla yazılır. Tardiyeenin muhammesten ayrılan diğer bir özelliği de temel kafiyenin bentlerin sadece beşinci mısralarında olmasıdır. Yani bentlerin son mısraları diğer mısralarla kafiyeli değildir. Son mısraların kafiyeli sistemleri kendi aralarında. Muhammeste dördüncü mısradaki da olabilir. Her bendin ilk dört mısrası da kendi arasında kafiyelidir. Kafiyeli düzeni şu şekilde olup başka biçimi yoktur: *b b b b a - c c c c a - d d d d a - e e e e a ...* Bu çalışmada Şeyh Gâlib'in Hüsn ü Aşk ve Divanı'nda bulunan tardiyeleer işlenecektir. Klasik edebiyatın şaheserleri arasında yer alan Hüsn ü Aşk, sürükleyici üslubu ve içeriği kadar, şairin tasavvufî düşüncelerinin yansıtıldığı bir eser olarak da dikkat çekmektedir. Eserde bulunan tardiyeleer, konunun sürükleyiciliği ile bir bütünlük teşkil etmektedir. Çalışmada, beşer mısralık bentlerin bitiminde, verilen kısımların Türkiye Türkçesine aktarımı da yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk edebiyatı, Divan şiiri, Şeyh Gâlib, Tardiye

EXAMPLES OF TURKISH LITERATURE RESTRICTED NAZIM SHAPE: SHEIKH GALIB'S TARDIYES

ABSTRACT

Tardiye is a type of musammat, which is a multi-bent form, consisting of clauses of five lines. Musammat means thread with a string of pearls in Arabic. Consisting of five lines of bent, tardiye is also called tard u rekb. The tardiye, which is a kind of muhammes, has some differences that differ from the muhammes. This separation is a matter of question in terms of form and subject. The first feature that distinguishes the tardiye from the muhammes is that muhammes aruz patterns can be written completely. On the other hand, tardiye is written only with the mold *mef û lû/me fâ i lûn/fe û lûn*. Another feature of the tardiye that differs from the muhammes is that the basic rhyme is only in the fifth lines of the clauses. In other words, the last lines of the paragraphs are not rhymed with other lines. The rhyme systems of the last lines are among themselves. Muhammeste may also be in the fourth verse. The first four lines of each bend are rhyming among themselves. The rhyme scheme is as follows and has no other form: *b b b b a - c c c c a - d d d d a - e e e e a ...* In this study, the dignitaries of Sheikh Gâlib's Hüsn ü Aşk and his Divans will be studied. Hüsn ü Aşk, which is among the masterpieces of classical literature, draws attention as a work reflecting the mystical ideas of the poet as well as its dragging style and content. The tardiye in the work forms an integrity with the immersion of the subject. In the study, at the end of five mısralık me, have-given part of the transfer to be made in Turkey Turkish.

Keywords: Classical Turkish literature, Divan poetry, Sheikh Gâlib, Tardiye

1. GİRİŞ

İlk olarak İznikli Hümâmî (XV. yüzyıl) tarafından kaleme alınan tardiye (Pala-Kılıç, 2006: 234), Türk edebiyatında fazla kullanılmış, hatta çok az kullanılmıştır. Daha sonra XVIII. yy.'da Nedîm tarafından kullanılmıştır. Nedîm'in, Sadrazam Damat İbrahim Paşa'yı övdüğü tardiye 12 bentten oluşmakta ve divanında bulunmaktadır. Nedîm'den sonra Şeyh Gâlib tardiyei iki eserinde kullanmıştır. Tardiye Batı etkisinde gelişen Türk edebiyatı sanatçılarından Abdülhak Hamid Tarhan'ın Eşber'inde iki manzume biçiminde yer almaktadır.

Klasik Türk edebiyatı şairlerinin ilgi göstermedikleri bu türün söz konusu edebiyatın önemli şahsiyetlerinden olan Şeyh Gâlib tarafından kullanılmasıyla ilgili Cem Dilçin, şu noktaya dikkat

çekmektedir: Yalnız Şeyh Gâlib tardiyeye özel bir değer vermiş ve Türk edebiyatının en güzel tardiyelerini yazmıştır (Dilçin, 1992: 219).

Haluk İpekten, tardiye şeklinin Türk edebiyatındaki en gerçek ustasının tartışmasız Şeyh Gâlib olduğunu belirtmektedir (İpekten, 1994: 87). Şeyh Gâlib'in Hüsn ü Aşk'ta dört, divanında da bir tane olmak üzere toplamda beş tardiyesi bulunmaktadır.

Klasik Türk edebiyatının büyüklerinden olan Şeyh Gâlib, tardiye şeklinin en güzel örneklerini verdiği eserlerinden Divan'ı ve özellikle Hüsn ü Aşk'ı ile edebiyat tarihinde hususi bir yer teşkil etmiştir. Klasik edebiyatın şaheserleri arasında yer alan Hüsn ü Aşk, sürükleyici üslubu ve içeriği kadar, şairin tasavvufi düşüncelerinin yansıtıldığı bir eser olarak da dikkat çekmektedir. Eserde insanın mutlak varlığa ulaşım O'nda sonsuza erme gayesi, Aşk'ın Hüsn'e ulaşma serüveniyle dile getirilmektedir. Aşk, Hüsn'e kavuşmak için insan hayalinin bile zorlandığı serüvenlerden geçmektedir. Allah'a ulaşmanın zorluğu eserde kişileştirilme yoluyla verilmiştir. İlk bakışta beşeri aşktan yola çıkılma izlenimi veren hikâye aslında kişinin Allah'a ulaşabilmesini sembollerle işlemektedir. Hüsn ü Aşk'ta yer verilen tardiyelerin âdeta mesnevi kahramanlarının büyülü dünyası ile bütünleşerek esere apayrı bir güzellik ve renk kattığı söylenebilir. Bu bağlamda tardiye nazım şekli Klasik Türk edebiyatında örnekleri az da olsa üzerinde durulmayı gerektirecek kadar değerli ve önemlidir. Nedim ve Şeyh Gâlib gibi şahsiyetlerin eserlerinde kullanması bu nazım şekline daha bir anlam katmaktadır.

2. ŞEYH GÂLİB'İN TARDİYELERİ

2.1. Divanı'ndaki Tardiye

Şeyh Gâlib'in Divanı'nda bulunan Tardiye "tard u rekb" adını taşımaktadır. Klasik edebiyatta tardiyeler bu isimle de verilmişlerdir.

Tard u Rekb

Yek nazrada kıldın ey yüzü gül

Âyînemi âftâbe-î mül

Geçti bana neş'e-i tegâfûl

Hem eyle hem eyleme tenezzül

Dil hanesi cây-i işaretimdir

Ey gül yüzlü! Sen tek bakışta gönlümü şarap kâsesine döndürdün. Sendeki ilgisizlik neşesi bana da geçti. Bundan böyle ister tenezzül et, ister etme; gönül evi senin yiyip içip eğleneceğin yerdir.

Bir şu'lesi var ki şimdi cânın

Fânûsuna sığmaz âsumânın

Bu sîne-i berk-âşiyânım

Sînâ dahi görmemiş nişânım

Efrûhte-i inâyetindir

Canın öyle bir alevi var ki gökyüzünün fenerine sığmaz. Sina dağı bile yıldırım ve şimşeklere mekân olan bu sineme benzeyemez. O senin ihsanıyla yanıp tutuşmuştur.

Şehbâz-ı dil oldu evc-pervâz

Kim sayd-ı hümâya eyleyüp nâz

Zülfünde de olmaz âşiyân-sâz

Afveyle ki ey şeh-i felek-tâz

Perverde-i dest-i himmetindir

Gönül doğanı, öyle yükseldi ki hüma kuşu avına karşı nazlanıp senin zülfünde bile yuva kurmaz oldu. Ey felek hızında olan sultanım, anlayışla karşıla. O, senin yardım elinle yetişmiştir.

Bir âleme olmuşum ki vâsıl
 Şebnemleri mihr ile mukâbil
 Yok pertevi mihre anda hâ'il
 Nezdîk ü ba'îdi özge menzil
 Kim fırkatin ayn-ı vuslatındır

Bambaşka bir âleme kavuştum ki orada her bir çiğ taneleri güneşe bedeldir. O güneşin ışığına herhangi bir perde, engel de yok. Uzağı da yakını da bambaşka bir mekândır. O mekânda senden uzak olmak; sana kavuşmakla aynıdır.

Açıldı der-i harîm-i ma'nâ
 Bir sûret olur hezâr da'vâ
 Esrâr-ı hâfî hep oldu peydâ
 Bildim ki bu cümle şûr u gavgâ
 Gavgâyı sever bir âfetindir

Anlam hareminin kapısı açılınca binlerce ayrılık, aykırılık davası aynı şekil oldu. Gizli sırların tamamı belirdi. Anladım ki bu kadar gürültü ve çekişmenin tamamı kargaşalık seven bir güzelden dolaydır.

Ey arş-kemâl ü meh-sitâre
 Olmak n'ola düşmenî nezâre
 Gâlib sana oldu pâre pâre
 Bir hâne-hârâb imiş ne çâre

Dâm-ı reh-i mihr-i tal'atındır (Kalkışım, 1994: 216)

Ey olgunluğu gökyüzü gibi uçsuz bucaksız olan talihli sevgili! Sana bakışıma düşmanlık neden? Gâlib senin için param parça oldu. Ne çare, evi, barkı yıkık birisidir. O, senin güneş parıltısına denk olan güzelliğinin yolunda tuzaktır.

2.2. Hüsni ü Aşk'taki Tardiyeler¹

Hüsni ü Aşk'ta toplam dört tardiye yer almaktadır.

1. Tardiye

Eserdeki ilk tardiye, Âsûden-i Aşk Der-Mehd (*Aşk'ın Beşikte Dinlenmesi*) başlığından sonra yani 318. beytin bitiminde gelmektedir.

Tâ dîdesi ola hâba mu'tâd [318]

Bu şi'ri ederdi dâye inşâd

Gözleri uykuya alıssın diye dadısı bu şiiri okurdu.

Tardiyenin yukarıdaki beyitlerin bitimine yerleştirilmesi mesneviye ve tardiyeye apayrı bir zevk katmaktadır.

¹ Hüsni ü Aşk'ta yer alan tardiyeler, Hüsni ü Aşk isimli çalışmamızdan alınmıştır. Bkz. Abuzer Kalyon (2020). Hüsni ü Aşk, Akçağ Yay.

Tardiye

Ey mâh uyu uyu ki bu şeb
 Gûşunda yer ede bang-i yâ Rab
 Ma'lûm degil egerçi matlab
 Öyle görünür ki hükm-i kevkeb
 Sîh-i siteme kebâb olursun

Ey ay yüzlü uyu uyu ki bu gece kulağında yer etsin “Ya Rab” sesi. Gerçi istenilenin ne olduğu bilinmese de yıldız hükmünce görüldüğü gibi sitem şişine kebab olursun.

Ey gonca uyu bu az zamândır
 Çarhın sana maksadı yamandır
 Zîrâ katı tünd ü bî-amândır
 Lûtf etmesi de velî gümândır
 Havfim bu ki pek harâb olursun

Ey gonca uyu bu kısa zaman ve feleğin sana karşı oluşu yamandır. Çünkü çok sert ve acımasızdır. Gerçi lütfü da sadece yanlıgıdan ibarettir. Korkum o ki çok perişan olursun.

Ey nergis-i aşk hâb-ı nâz et
 Dâmân-ı kazaya düş niyâz et
 Bin havf ile çeşm-i cânı bâz et
 Encâm-ı belâdan ihtirâz et
 Bâzîçe-i inkılâb olursun

Ey aşk nergisi naz uykusuna dal da kaderin eteklerine kapanıp yalvar. Bin korku ile can gözünü açıp bela yıldızından kendini koru, yoksa zamanın oyuncağı olursun.

Gel mehd-i safâda rahat eyle
 Birkaç gececik ferâgat eyle
 Fikr eyle sonun inâyet eyle
 Süt yerine kana âdet eyle
 Peymâne-keş-i itâb olursun

Gel mutluluk beşiğinde rahat et, birkaç gececik vazgeç. Sonunu düşünüp lütfet. Süt yerine kanı alışkanlık edin. Azarlanma kadehini içen sen olursun.

Mehd içre uyu ki ey semen-ber
 Kalmaz bu revîşde çarh-ı çenber
 Bir hâl ile gerdiş etmez ahter
 Seyr et sana az vakitte n'eyler
 Seyl-i gama âsyâb olursun

Ey yasemin göğüslü beşikte uyu, döneke felek bu şekilde kalmaz, yıldızın hep aynı şekilde dönmez. Bakıp gör, kısa zamanda sana neler yapar... Gam seline değirmen olursun.

Bîdârlık ile etme mu'tâd
 Uykudan olur olursa imdâd
 Bir zehr sunup bu çarh-ı cellâd
 Gâlib gibi kârın ola feryâd
 Bezm-i eleme rebâb olursun

Uyanıklığı alışkanlık haline getirme, yardım olursa uykudan olur. Bu cellat felek bir zehir sunup, Gâlib gibi işin feryat olup sıkıntı meclisinin çalgısı olursun.

2. Tardiye

Eserin ikinci tardiyesi de, Zârîden-i Aşk (*Aşk'ın İnleyişi*)'la başlayan başlıktan sonra yani 1118. beytin bitiminde başlamaktadır.

Gâhîce ki gamdan ola berbâd [1118]

Eylerdi bu şî'r-i pâki inşâd

Bazen üzüntüden perişan olduğunda bu temiz şiiri söylerdi:

Burada tardiyeğe geçiş (tüm tardiyeler için) gayet ahenkli bir şekilde uygun bir ifade kullanılarak gerçekleştirilmektedir.

Tardiye

Bir şâha esir oldı kim dil

Her bendesi Kahramân-ı kâtil

Gamzeyle sitemde lâ'li yek-dil

Bîgâne nigâhı kana mâil

Tîr-i gamı câna âşinâdır

Gönül her kölesi katil Kahraman² olan bir sultana esir oldu. Dudağı ile gamzesi sitemde aynı, gönül ilgisiz bakışları kan ister, ıstırap oku gönül için bildiktir.

Dîvân-ı kazâsı zulm-bünyâd

Lerzende-i bîm-i cânı cellâd

Her gûşede bang-i dâd u bî-dâd

Gavgâ-yı kıyâmet âh u feryâd

Mahşer mi yahud bu Kerbelâ'dır

Mahkemesi zulümle ayakta, can korkusuyla titremesi cellat gibi. Her köşede duyulan yardım ve adaletsizlik sesleri, ah ve feryat sanki kıyamet kavgası gibi... Mahşer mi bu, yoksa Kerbelâ mıdır?

La'l-i lebi ömr-i Nûh-ı ma'nâ

Çeşminde nühüfte rûh-ı ma'nâ

Hep dökdüğü kan sabûh-ı ma'nâ

Feyz-i sühanı fütûh-ı ma'nâ

Her nutkı hayâtdır bekâdır

² **Kahraman**: İran mitolojisinde çocukken devler tarafından kaçırılan büyüyünce geri dönerek pek çok insanı öldüren ancak Rüstem'e yenilen ve "kâtil" lakabıyla anılan efsanevi tip (Parlatır, 2017: 820).

Dudağının kırmızılığı anlam Nuh'unun hayatı.³ Anlam ruhu gözlerinde gizli, döktüğü kan anlam şarabıdır. Sözleriyle anlam dünyalarını açar, her sözü hayattır, ebediliktir.

Zülfin dağıdıp ederse tâlân

Küfre sığınır sipâh-ı îmân

Bu havf ile kâküli perîşân

Da'vâsına tîğ-i katli bürhân

Veh bu ne acîb müddeâdır

Saçlarını dağıtıp her tarafı yağma ettiğinde iman askerleri küfre sığınurlar. Bu korku ile kâküli dağımaktır. Öldürücü kılıcı davasına kanıttır. Eyvah ki bu ne acayip bir davadır.

Bîçâre gönül gamıyla yansın

Tek ol büt-i âteşin inansın

Hûn-âbe-i hecre cân boyansın

Mahmûr gözi şerâba kansın

Her kahrına bin Kerem fedadır

Çaresiz gönül onun hasretiyle yansın, o ateşli sevgili o zaman inanır. Can ayrılık gözyaşıyla kana boyansın, baygın gözü şaraba doysun. Onun her kahrına bin Kerem feda olsun.

Gâlib gibi sad hezâr meftûn

Sahrâ-yı mahabbetinde Mecnûn

Olmaz yine kimse zâr u dil-hûn

Her cevrine ehl-i derd memnûn

Ammâ ki ne çâre bî-vefâdır

Gâlib gibi yüz binler tutkun, aşk çölünde herkes Mecnun. Yine de kimse inleyip yaralı gönüllü olmaz.

Her cefasından dertliler memnun. Ama ne çare ki vefasızdır.

3. Tardiye

Üçüncü tardiye, Resîden-i Sühan (*Sühan'ın Yetişmesi*) başlığından yani 1443. beyitten sonradır.

Hüsn'i anıp etdi âh u feryâd [1443]

Hem kıldı bu şi'r-i pâki inşâd

Hüsn'ü anıp feryat, figan etti hem de bu güzel şiiri okudu:

Tardiye

Hoş geldin eyâ berîd-i cânân

Bahş et bana bir nüvîd-i cânân

Cân ola fedâ-yı îd-i cânân

Bî-sûd ola mı ümîd-i cânân

Yârin bize bir selâmı yok mı

Hoş geldin ey sevgiliden bize haber getiren. Bana ondan bir mektup bağışla. Sevgilinin bayramına bu can feda olsun. Sevgilinin umudu boşa mı çıkacak? Sevgilinin bize bir selamı yok mu?

³ **Ömr-i Nuh**, edebiyatta uzun ömür anlamına gelmektedir. Bunun sebebi olarak da Kur'ân-ı Kerîm'in 29. (Ankebût) suresindeki 14. âyet-i kerime örnek gösterilebilir: "Ve lekad erselnâ Nûhan ilâ kavmihi, fe lebase fihim elfe senetin illâ hamsine âmen, fe ehazehumut tûfânu ve hum zâlimûn(zâlimûne)." Andolsun, biz, Nûh'u kendi kavmine peygamber olarak gönderdik. O da dokuz yüz elli yıl onların arasında kaldı. Neticede onlar zulümlerini sürdürürlerken tûfan kendilerini yakalayiverdi (Gölpınarlı, 2017: 361).

Ey Hızır-ı fütâdegân söyle

Bu sırrı edip ıyân söyle

Ol sen bana tercemân söyle

Ketm etme yegân yegân söyle

Gam defterinin temâmı yok mı

Ey düşkünlere yetişen Hızır söyle, bu sırrı açıklayıp konuş. Bana tercüman olup söyle. Saklama birer birer anlat, gam defterinin hiç sonu yok mu?

Yâ Rabbi ne intizârdır bu

Geçmez niçe rûzgârdır bu

Hep gussa vü hârhârdır bu

Duysam ki ne şive-kârdır bu

Vuslat gibi bir merâmı yok mı

Allahım ne zor bir bekleyiş, bu nasıl tükenmez bir vakittir... Bu hep sıkıntı ve kederdir. Onun ne denli nazlandığımı anlasam... Kavuşmak gibi bir isteği yok mu...

Çıkdım ser-i dâra hemçü Mansûr

Âvâzım ezân-ı nefha-i Sûr

Gam kıldı gülümü şâh Mansûr

Oldum sipeh-i belâya mahsûr

Ol pâdşehin peyâmı yok mı

Mansur gibi darağacına çıktım, kıyametin suru gibi bağırdım. Gam boğazımı Şah Mansur gibi sıktı, bela askerleri tarafından sarıldım. O sultandan bir haber yok mu...

Kâm aldı bu çarhdan gedâlar

Ferdâlara kaldı âşnâlar

Durmaz mı o ahdler vefâlar

Geçmez mi bu etdigim duâlar

Hâl-i dilin intizâmı yok mı

Dilenciler bile dünyadan neşe aldılar. Bildik olanlar yarına kaldı. O verilen sözler, vefalar gerçekleşmeyecek mi? Bu ettiğim dualar kabul edilmez mi? Gönül durumumun huzuru olmayacak mı?

Dil hayret-i gamla lâl kaldı

Gâlib gibi bî-mecâl kaldı

Gönderdiğim arz-ı hâl kaldı

Elân bir ihtimâl kaldı

İnsâfın o yerde nâmı yok mı

Gönül bu sıkıntılarla dilsiz, Gâlib gibi güçsüz kaldı. Gönderdiğim mektup kaldı, şimdi sadece bir ihtimal var. Orada insafın adı yok mu?

4. Tardiye

Eserin son tardiyesi de Resîden-i Aşk Be-Sâhil-i Çin (*Aşk'ın Çin Sahiline Ulaşması*) başlığı altında zorlu maceralardan geçen Aşk'ın Çin sailine ulaşması başlığı altında aktarılan bölümden yani 1617. beyitten sonra gelmektedir.

Nüzhet-geh-i Ma'nî'yi edip yâd [1617]

Bu şi'r-i nevîni kıldı inşâd

Anlam Mesiresini hatırlayıp şu yeni tarz ile şiiri okudu:

Tardiye

Ey hoş o zamân ki dil olup şâd

Cân mülki idi meserret-âbâd

Etdim o hevâları yine yâd

Allâh için eyle ey felek dâd

Ârâyış-i rüzgâr idim ben

O vakitler gönlümün neşeli oluşu ne hoş idi. İç dünyam neşe doluydu. Yine o havaları hatırladım. Ey felek Allah için yardım et. Ben o vakitlerin süsüydüm.

Bir bâğ idi kim bu câna me'vâ

Her goncası cennet idi gûyâ

Fürkat gelip etdi cümle yağmâ

Gönlümde o neş'e kaldı hâlâ

Mest-i mey-i i'tibâr idim ben

Bu bir bahçeydi, canıma sığınak olmuştu. Sanki her goncası cennetti. Ayrılık gelip hepsini yağmaladı, o neşe hâlâ içimde... Saygınlık şarabıyla sarhoştum ben.

Hiç yokdı sipihre bir niyâzım

Der-kâr idi ayş ü nûş ü sâzım

Yanımcâ gezerdi serv-i nâzım

Açılmamış idi böyle râzım

Reşk-âver-i nevbahâr idim ben

Felekten hiçbir isteğim yoktu. Yiyip içmem ve eğlenmem hep hazırды. Servi gibi salınan sevgilim hep yanımdaydı. Sırlarım bu şekilde ortaya dökülmemişti, baharın kışkırdığı bendim.

Şimdi gam-ı intizâra düşdüm

Bülbül gibi nev-bahâra düşdüm

Çün nârı geçip kenâra düşdüm

Sâgar gibi pâre pâre düşdüm

Mey-nûş-i itâb-ı yâr idim ben

Şimdi bekleme derdine düştüm. Bülbülün beklediği gibi ilkbaharı bekliyorum. Sanki ateşleri geçip sahile düştüm. Kadeh gibi parçalanıp düştüm. Sevgilinin sitem şarabından içerdim

Ey vâh o rüzgâr geçdi

Gül geçdi vü nevbahâr geçdi

Dîdâr güm oldu dâr geçdi

Cân teşne kalıp humâr geçdi

Ma'sûk ile bâde-hâr idim ben

Eyyah o vakitler geçti, gül ve ilkbahar geçti. Sevgili kayboldu yer değişti. Can şaraba kanmadan sarhoşluk geçti. Sevgilimle şarap içerdim ben.

Cânân ile ayş ü nûş ederdim
Girdâb gibi hurûş ederdim
Bezm-i meyi şu'le-pûş ederdim
Bülbüllerini hâmûş ederdim
Gâlib gibi kâm-kâr idim ben

Sevgili ile yiyip içmedeydim, girdap gibi coşup taşardım. İçki meclisini alevlendirirdim. Bülbüllerini ben susturup Gâlib gibi kısmetimi alırdım.

3. SONUÇ

Şüphesiz ki tardiyenin Türk edebiyatındaki en güzel örneklerini Şeyh Gâlib'in verdiğini söylememiz mümkün. Bu çalışmada Şeyh Gâlib'in Hüsn ü Aşk ve Divanı'nda bulunan tardiyeleri hakkında bilgi verildi. Klasik edebiyatın tüm yönleriyle değerlendirilebilmesi açısından sanat zevki bakımından önemli bir yeri olan tardiyelerin de ön plana alınarak üzerinde durulması gerektiği kanısındayız. Şeyh Gâlib'in tardiyeleri de gerek Hüsn ü Aşk'ta yer alıp "tardiye" adı altında verilenler; gerekse de Divanı'nda yer alan ve "tard u rekb" adını taşıyan tek tardiye gibi nazım şekillerinin estetik değerinin önemini vurgulanması gerektiği düşüncesindeyiz. Bu düşünceden hareketle Şayh Gâlib'in iki eserinde bulunan tardiyeleri bir arada ele aldık. Tardiyeleri aruz ölçüleriyle birlikte verdik. Her bentten sonra manzumeleri günümüz Türkçesine aktarma yoluna gittik. Şeyh Gâlib'in tardiyeleri, içerdikleri dil malzemesi ve söylenişteki incelikleriyle de dikkat çekmektedir. Hüsn ü Aşk'taki tardiyelerin yer aldıkları bölümler ahenk bakımından tam bir uyum içinde oldukları söylenebilir. Uzun soluklu bu mesnevide aralara serpiştirilen dört tardiye âdeta konunun işlenişine apayrı bir zevk katmaktadır.

KAYNAKÇA

- DİLÇİN, C. (1992). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: TDK Yayınları.
- GÖLPINARLI, A. (2017). *Şeyh Gâlib, Hüsn ü Aşk*. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- İPEKTEN, H. (1994). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- KALKIŞIM, M. M. (1994). *Şeyh Gâlib Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- KALYON, A. (2020). *Hüsn ü Aşk*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- PALA, İ. & KILIÇ, F. (2006). "Musammat", TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/musammat> (Erişim tarihi: 09.03.2020).
- PARLATIR, İ. (2017). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Yargı Yayınevi.